

o uresničenju človeškega hrepenenja po spoznanju življenjskega in poživljenjskega bistva, po pravi, čudežno, daljni sreči — po nedosegljivi Modri ptici.

Filozofska podlaga te čarobne pravljice, včasih kar najizraziteje podčrtana z namoč pestro scenično iznajdljivostjo, mestoma pa skoro docela zastrta s presilnim stopnjevanjem odrskih efektov in s prehitrimi menjavami in utrudljivo natrpanostjo nastopajočih oseb (in posebljenih, oziroma oduševljenih stvari, živali, pojavov, občutij, bajnih bitij itd.), je nekako tale: Človek, ki bi na katerisibodi čudovit način doumel samo bistvo stvari in večnosti in odkril vse tajnosti preteklega, sedanjega in bodočega življenja, bi ne mogel v takem spoznanju nikdar najti popolne sreče — Modre ptice —, temveč bi se le prepričal, da je prava sreča samo v njem samem, v poštenem in dobrem življenju, v duhovnem zmislu od človeka samega popolnoma odvisna.

Na to podlago je sezidal Maeterlinck tehnično in vsebinsko sijajno dramatsko pravljico o dveh ubožnih detetih, ki se, spremljana od Vile, Psa, Mačke, Vode, Kruha, Luči, Sladkorja in Ognja, v sanjah odpravita na dolgo pot po srečo, po Modro ptico. A ko te ptice ne moreta ujeti niti v preteklosti (Dežela Spomina), niti v snu (Palača Noči), niti v zamotanih naravnih tajnah (Gozd), niti v Kraljestvu Bodočnosti, se otroka vrmeta domov in njiju revna rodna izba se jima zdi poslej vsa čistejša, svetlejša in prijetnejša. Domača grlica jima končno skoro popolnoma nadomesti tako zaželjeno, nedosegljivo, bajno Modro ptico.

Nekatere alegorične slike je pisatelj, kateremu je to pot zunanja oprema skoro važnejša kot besede, narisal naravnost fenomenalno, tako n. pr. pravljično izpremembo sobe v drvarjevi koči, veličastne prizore v Palači Noči in v Gozdu, poetično stavbo na Vrtni Sreči in grad Azurja v Kraljestvu Bodočnosti. Maeterlinckove scenične opazke so kar pesmi zase. In ravno zaradi teh pesmi ne bomo pri nas še dolgo (ali pa nikoli) mogli na odru gledati te imenitne, svojerodne vilinske pravljice.

Bernotov prevod Modre ptice bi bil lahko vestnejši in pravljičnejši. Prevajalec je zlasti važne opombe o oderski opremi in opazke o kostumih številnih oseb mestoma preveč skrajšal in včasih tudi važnejše opise kar po svoje preuredil ali celo izpustil. Četudi ni prevajal za uprizoritev, bi bil izrazitim avtorjevim podrobnim pripombam, ki pri čitvu varno umerjajo in vodijo bralčevo fantazijo, vendar moral prizanesti.

Nerodnostim, kot n. pr. ura na pesek, čarovnica (la fée), nastavki (chapeaux, pri stebrih), prideva obiskati, zna biti slabo itd., bi se bil slovenitelj izlahka izognil. — Če izvzamem navedene nedostatke, je prevod dokaj gladko čitljiv, in tudi po vnanji, tiskarski plati jako okusno prirejen. *Dr. Pavel Karlin.*

Wendel Hermann. Aus drei Kulturen. Literarische und andere Essays. Berlin (1922). 237 str.

Onim, ki poznajo Wendla samo kot nemškega strokovnjaka v jugoslovanskih vprašanjih, bo ta knjiga prav posebno dobro došlo dopolnilo Wendlovi sliki: pokazala jim bo širši okvir Wendlove duševnosti, v kateri zavzema baš njegov interes za naše razmere toliko prostora. V knjigo so sprejeti krajši sestavki, ki jih je Wendel priobčil tekom zadnjih osemnajst let po raznih listih. Vsebinsko obsegajo tri kulture: nemško, v kateri je Wendel vzrastel, francosko, ki je prepajala že njegovo mladost in brez katere si po njegovem svetovne ni mogoče misliti, in jugoslovansko, katere mladost in svežina je za Wendla ravno tako zelo mikavna. Vsem trem kulturam se hoče s to publikacijo oddolžiti za vse, kar je prejel od njih.

V vseh treh kulturah se kaže njegov interes, ki je enako posvečen literaturi kakor življenju, ki z enako ljubeznijo obsega znane prvoboritelje kakor skromne delavce na teh poljih. Zato naleti človek v teh «skromnih vencih», ki jih je spletel vsem trem kulturam, včasih tudi na kako manj znano cvetko. Oboje pa zna opisovati Wendel z njemu lastno spretnostjo. Tako bere človek z enakim zanimanjem njegove članke o Lichtenbergu, Heineju, Marxu, Lasallu, Liliencronu in Kerru, ki mu znane osebnosti kažejo v novi luči, kakor bere z zanimanjem o kakem dotlej neznanem Clootsu ali Stoltzeju. Enaka se človeku godi v francoskem oddelku, kjer se vrste Chénier, Napoleon, Ch. de Villers, Benj. Constant, Flaubert, Vallès, Barbusse, Edgar Reyle. Najbolj nas zanima seveda jugoslovanski oddelek. Na prvem mestu stoji v njem študija o zadnjem črnogorskem «gospodarju» Nikoli, bridka obsodba, v kateri se primerja kakemu «najbolj zlobnemu nemškemu zakotnemu despotu 18. stoletja»; kar je zgodovina že davno opravila, je posnel tukaj Wendel v poljudni obliki za širše kroge: razpršil je v nič legendarno gloriozno, ki je obsevala tega patrijarhalično ožarjenega očeta svojih otrok. V članku «Anastasius Grün in Jugoslovani» opozarja na konflikt, v katerega je zablodil ta nemški doktrinarec in gospod pred nastajajočo meščansko revolucijo med svojimi podaniki, ki je ni razumel. Na «Petru Preradoviću» ilustrira razvoj iz domačega nacionalizma preko vseslovanstva v mistično prepojeni univerzalni kozmopolitizem in dobro poudari, katere strune Preradovićeve še danes Hrvatom umljivo in živo doné. «Milica Stojadinović» in «Draga Dejanović» sta dva preprosta literarna portreta, ki sta dala Wendlu priliko, da je narisal in ilustriral na teh dveh značilnih zastopnicah početke ženskega gibanja v Srbiji. «Anton Aškerc», zadnji članek v tej zbirki, pa nam kaže, kako fino je njegov pisec poleg vseh lepot Aškerčeve Muze doumel tudi njeno bojevitost. «Danes zavzema Aškerc svoje nesporno mesto v jugoslovanski literaturi kot prvi Slovenec, ki je v liriko prinesel prirodno svežost in krepke, moške zvoke, ki je osvojil polje za balado in romanco in v svoji poeziji brezobzirno kazal veliko socialno krivdo naše dobe.»

J. A. G.

Pavel Kunaver: Po gorah in dolinah. I. Dijaška leta. 40 slik. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 197 str.

Naraščanje naše turistične literature mi je znamenje, da današnje pokolenje, ogoljufano in zbegano v temeljih svojega bitja, stremi v samoto planinskih vrhov in išče ozdravljenja na prsih pramatere. Oni redki, ki slutijo za hipnimi vtisi odblesk večnosti, se vračajo z dušami očiščenimi, sprejemljivimi za semenovih razodetij. Skrivna emanacija njihovega prerojenega bitja vabi seboj sorodne duše... Klicar na višayah je tudi Pavel Kunaver. Njegove strokovne knjige značijo dragoceno obogatitev te vrste slovstva. Težišče njegovega pomena pa vidim v praktičnem delovanju med turisti in skauti. Zato smo napeto pričakovali, kaj nam razodene o svojih osebnih doživetjih v naravi. V pričujočem zvezku nas pelje kot študent preko Šmarne gore, Sv. Katarine, Krima, polagoma vedno višje, sledimo mu po vseh pomembnejših vrhovih gorenjskega sektorja z radijem iz Ljubljane. Toda to so spomini, ne dnevnik, retrospektiva, ne doživetje. Vsaka stran knjige dá slutiti pisateljevo ljubezen do narave, — ne pa narave same. Seveda, za to slednje je potrebna oblikovalna zmožnost umetnika; njemu pa zdrkne beseda skozi nastavljeno mrežo in ostane mu mesto snovnosti shema brez kontur in brez sočnosti. Da bi se vsaj ognil tipične napake slabega opisovanja, kopičenja opisovalnih adjektivov. Številnih prestopkov zoper Breznikov kodeks bi mu niti tako zelo ne zameril, če bi umetniško oblikovanje opravičevalo stilistično salopnost. Škoda prostora tudi za citate banalnih